

EIROPAS DATU AIZSARDZĪBAS UZRAUDZĪTĀJS

Kopsavilkums Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja atzinumam par sarunu pilnvarām noslēgt starptautisku nolīgumu par personas datu apmaiņu starp Eiropolu un Jaunzēlandes tiesībaizsardzības iestādēm

(Pilns šā atzinuma teksts angļu, franču un vācu valodā ir pieejams EDAU tīmekļa vietnē www.edps.europa.eu)

(2020/C 182/08)

Eiropas Komisija 2019. gada 30. oktobrī pieņēma ieteikumu Padomes Lēmumam, ar ko pilnvaro sākt sarunas par nolīgumu starp Eiropas Savienību un Jaunzēlandi par personas datu apmaiņu starp Eiropas Savienības Aģentūru tiesībaizsardzības sadarbībai (Eiropolu) un cīņā pret smagiem noziegumiem un terorismu kompetentajām Jaunzēlandes iestādēm. Paredzētā nolīguma mērķis ir nodrošināt juridisko pamatu personas datu nosūtīšanai starp Eiropolu un Jaunzēlandes kompetentajām iestādēm, lai atbalstītu un stiprinātu to darbības, kā arī savstarpējo sadarbību, novēršot un apkarojot smagus starptautiskus noziegumus un terorismu, vienlaikus nodrošinot atbilstošus aizsardzības pasākumus attiecībā uz privātuma, personas datu, citu personu pamattiesību un brīvību aizsardzību.

Tādu personas datu nosūtīšanai, kuri ir savākti kriminālizmeklēšanas kontekstā un kurus turpmāk apstrādā Eiropols, lai sagatavotu kriminālizlūkošanas datus, var būt ievērojama ietekme uz attiecīgo personu dzīvi. Tādēļ starptautiskajam nolīgumam ir jānodrošina, lai tiesību uz privāto dzīvi un datu aizsardzības ierobežojumi attiecībā uz cīņu pret smagiem noziegumiem un terorismu tiktu īstenoti absolūti nepieciešamā ietvaros.

EDAU norāda, ka Jaunzēlandei ir labi izstrādāti valsts tiesību akti datu aizsardzības jomā un neatkarīga datu aizsardzības iestāde, kura ir kompetenta uzraudzīt arī tiesībaizsardzības iestādes. Turklāt EDAU atzinīgi vērtē to, ka Komisija ir iekļāvusi ierosinātajās sarunu pilnvarās ar Jaunzēlandi vairākus konkrētus ieteikumus, kurus EDAU jau sniedza savā Atzinumā 2/2018 par astoņām sarunu pilnvarām noslēgt starptautiskus nolīgumus, kas atļauj datu apmaiņu starp Eiropolu un trešām valstīm.

Tādējādi atzinumā sniegto ieteikumu mērķis ir precizēt un nepieciešamības gadījumā papildus izstrādāt aizsardzības pasākumus un pārbaudes attiecībā uz personas datu aizsardzību, ņemot vērā konkrēto Jaunzēlandes kontekstu. Tādēļ EDAU iesaka:

- Padomes lēmumā atļaut sākt sarunas saskaņā ar LESD 218. pantu vajadzētu būt atsaucei ne tikai uz procesuālo juridisko pamatu, bet arī uz atbilstīgo materiāli tiesisko pamatu, tostarp LESD 16. pantu,
- saskaņā ar mērķa ierobežojuma principu paredzētajā nolīgumā vajadzētu būt skaidri noteiktiem noziedzīgajiem nodarījumiem, attiecībā uz kuriem var veikt personas datu apmaiņu,
- ņemot vērā glabāšanas ierobežojuma principa praktisku īstenošanu, topošajā nolīgumā būtu īpaši jāparedz nosūtīto personas datu glabāšanas nepieciešamības periodiska pārskatīšana,
- ņemot vērā informācijas saņemšanas tiesību nozīmīgumu citu datu aizsardzības tiesību izmantošanai, nolīgumā būtu jāietver skaidri un sīki izstrādāti noteikumi attiecībā uz informāciju, kura būtu jāsniedz datu subjektiem.

Visbeidzot, EDAU sagaida, ka saskaņā ar Regulas (ES) 2018/1725 42. pantu ar to notiks apspriešanās nolīguma projekta pabeigšanas turpmākos posmos. EDAU ir gatavs arī turpmāk sniegt ieteikumus sarunu laikā.

1. Ievads un pamatinformācija

1. Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 11. maija Regulā (ES) 2016/794 par Eiropas Savienības Aģentūru tiesībsardzības sadarbībai (Eiropolu) un ar kuru aizstāj un atceļ Padomes Lēmumus 2009/371/TI, 2009/934/TI, 2009/935/TI, 2009/936/TI un 2009/968/TI ⁽¹⁾ (turpmāk "Eiropola regula"), ir paredzēti īpaši noteikumi attiecībā uz Eiropola veiktu datu nosūtīšanu ārpus ES. Tās 25. panta 1. punktā ir uzskaitīti juridiskie pamatojumi, uz kuru pamata Eiropols var likumīgi nosūtīt datus trešo valstu iestādēm. Viens pamatojums būtu lēmums par atbilstību, ko Komisija pieņēmusi saskaņā ar Direktīvas (ES) 2016/680 36. pantu, uzskatot, ka trešā valsts, kurai Eiropols nosūta datus, nodrošina pienācīgu aizsardzības līmeni. Tā kā pašlaik nav pieņemts šāds lēmums par atbilstību, cita alternatīva, lai Eiropols regulāri nosūtītu datus trešām valstīm, ir saistoša starptautiska nolīguma noslēgšana starp ES un saņēmēju trešo valsti, sniedzot pietiekamus aizsardzības pasākumus attiecībā uz privātuma, citu personas pamattiesību un brīvību aizsardzību.
2. Pašlaik nepastāv juridiskais pamats regulārai un strukturētai personas datu apmaiņai starp Eiropolu un Jaunzēlandes tiesībsardzības iestādēm. Eiropols un Jaunzēlandes policija parakstīja darba vienošanos 2019. gada aprīlī. Šī vienošanās nodrošina satvaru strukturētai sadarbībai stratēģiskā līmenī, tostarp aizsargātu līniju, kas sniedz tiešas drošas saziņas iespēju, un Jaunzēlande ir norīkojusi sadarbības koordinatoru sakariem ar Eiropolu. Tomēr tā nenodrošina juridisko pamatu personas datu apmaiņai.
3. Komisija uzskata, ka Jaunzēlandei jābūt prioritārai valstij saistībā ar sarunu sākšanu īsā laikā, ņemot vērā Eiropas Drošības programmā izklāstīto politisko stratēģiju ⁽²⁾, Padomes secinājumus par ES ārējo darbību terorisma apkarošanā ⁽³⁾, globālo stratēģiju ⁽⁴⁾ un tiesībsardzības iestāžu darbības vajadzības visā ES. Tā uzsver, ka ciešākas sadarbības iespējamos ieguvumus arī apliecināja turpmākie pasākumi pēc Kraistčērčas uzbrukuma 2019. gada martā. Jaunzēlande formāli iesniedza iniciatīvas pieprasījumu 2019. gada 23. augustā.
4. Eiropas Komisija 2019. gada 30. oktobrī pieņēma ieteikumu Padomes Lēmumam, ar ko pilnvaro sākt sarunas par nolīgumu starp Eiropas Savienību un Jaunzēlandi par personas datu apmaiņu starp Eiropas Savienības Aģentūru tiesībsardzības sadarbībai (Eiropolu) un cīņā pret smagiem noziegumiem un terorismu kompetentajām Jaunzēlandes iestādēm ⁽⁵⁾ (turpmāk "ieteikums"). Ieteikuma pielikumā (turpmāk "pielikums") ir izklāstītas Padomes sarunu norādes Komisijai, t. i., mērķi, kuri Komisijai ES vārdā būtu jāasniedz sarunu laikā.
5. Paredzētā nolīguma mērķis ir nodrošināt juridisko pamatu personas datu nosūtīšanai starp Eiropolu un Jaunzēlandes kompetentajām iestādēm, lai atbalstītu un stiprinātu šīs valsts un dalībvalstu kompetento iestāžu darbības, kā arī to savstarpējo sadarbību, novēršot un apkarojot smagus starptautiskus noziegumus un terorismu, vienlaikus nodrošinot atbilstošus aizsardzības pasākumus attiecībā uz privātuma, personas datu, personu pamattiesību un brīvību aizsardzību ⁽⁶⁾.
6. Saskaņā ar Regulas (ES) 2018/1725 42. panta 1. punktu Komisijai pēc ieteikuma priekšlikuma Padomei saskaņā ar LESD 218. pantu pieņemšanas ir jāapspriežas ar EDAU gadījumos, kad ir ietekme uz personas tiesību un brīvību aizsardzību saistībā ar personas datu apstrādi.
7. Turklāt Eiropola Regulas 35. apsvērumā ir noteikts, ka "attiecīgā gadījumā un saskaņā ar Regulu (ES) 2018/1725 Komisijai pirms sarunām par kādu starptautisku nolīgumu starp ES un trešo valsti datu apmaiņas nodrošināšanai starp Eiropolu un šīs trešās valsts iestādēm vai to laikā būtu jāspēj apspriesties ar EDAU".
8. EDAU atzinīgi vērtē, ka ar to veikta apspriešanās par Eiropas Komisijas ieteikuma pieņemšanas, un sagaida, ka atsauce uz šo atzinumu tiks iekļauta Padomes lēmuma preambulā. Šis atzinums neierobežo nekādas papildu piezīmes, ko EDAU varētu sniegt, pamatojoties uz vēlākā posmā pieejamu turpmāku informāciju.

⁽¹⁾ OV L 135, 24.5.2016., 53. lpp.

⁽²⁾ COM(2015) 185 final.

⁽³⁾ Padomes dokuments 10384/17, 2017. gada 19. jūnijs.

⁽⁴⁾ "Kopīgs redzējums, kopīga rīcība: stiprāka Eiropa. Globāla Eiropas Savienības ārpolitikas un drošības politikas stratēģija", <http://europa.eu/globalstrategy/en>.

⁽⁵⁾ COM(2019) 551 final.

⁽⁶⁾ Sk. pielikuma 1. direktīvu.

4. Secinājumi

27. Tādu personas datu nosūtīšanai, kuri ir savākti kriminālizmeklēšanas kontekstā un kurus turpmāk apstrādā Eiropols, lai sagatavotu kriminālizlūkošanas datus, var būt ievērojama ietekme uz attiecīgo personu dzīvi, jo tie var tikt izmantoti apsūdzības materiālos saņēmējā valstī saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Tādēļ starptautiskajam nolīgumam ir jānodrošina, lai tiesību uz privāto dzīvi un datu aizsardzības ierobežojumi attiecībā uz cīņu pret smagiem noziegumiem un terorismu tiktu īstenoti absolūti nepieciešamā ietvaros.
28. EDAU atzinīgi vērtē sarunu pilnvaru mērķi nodrošināt pamattiesību ievērošanu un ievērot Hartas atzītos principus, jo īpaši tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, kas atzītas Hartas 7. pantā, tiesības uz personas datu aizsardzību, kas atzītas Hartas 8. pantā, un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu, kas atzītas Hartas 47. pantā. Turklāt EDAU atzinīgi vērtē to, ka Komisija ir iekļāvusi ierosinātajās sarunu pilnvarās ar Jaunzēlandi vairākus konkrētus ieteikumus, kurus EDAU jau sniedza savā Atzinumā 2/2018 par astoņām sarunu pilnvarām noslēgt starptautiskus nolīgumus, kas atļauj datu apmaiņu starp Eiropolu un trešām valstīm.
29. Šajā atzinumā EDAU ieteikumu mērķis ir precizēt un nepieciešamības gadījumā papildus izstrādāt aizsardzības pasākumus un pārbaudes topošajā nolīgumā attiecībā uz personas datu aizsardzību, ņemot vērā konkrēto Jaunzēlandes kontekstu. Minētie ieteikumi neierobežo nekādus papildu ieteikumus, ko EDAU varētu sniegt, pamatojoties uz sarunu gaitā pieejamu turpmāku informāciju.
30. Tādēļ EDAU pauž iepriekšējos atzinumos izteikto nostāju ⁽⁷⁾, ka Padomes lēmumā atļaut sākt sarunas saskaņā ar LESD 218. pantu vajadzētu būt atsaucei ne tikai uz procesuālo juridisko pamatu, bet arī uz atbilstīgo materiāli tiesisko pamatu, tostarp LESD 16. pantu. Tālāk saskaņā ar mērķa ierobežojuma principu topošajā nolīgumā vajadzētu būt skaidri noteiktiem noziedzīgajiem nodarījumiem, attiecībā uz kuriem var veikt personas datu apmaiņu. Turklāt, lai nodrošinātu glabāšanas ierobežojuma principa praktisku īstenošanu, topošajā nolīgumā būtu īpaši jāparedz nosūtīto personas datu turpmākas glabāšanas nepieciešamības periodiska pārskatīšana. Visbeidzot, ņemot vērā informācijas saņemšanas tiesību īpašo nozīmīgumu citu datu aizsardzības tiesību izmantošanai, EDAU uzsver nepieciešamību ietvert skaidrus un sīki izstrādātus noteikumus attiecībā uz informāciju, kura būtu jāsniedz datu subjektiem.
31. EDAU arī turpmāk ir Komisijas, Padomes un Eiropas Parlamenta rīcībā, lai sniegtu ieteikumus šā procesa turpmākajos posmos. Šajā atzinumā izklāstītās piezīmes neierobežo nekādas papildu piezīmes, ko EDAU varētu iesniegt, jo pastāv iespēja, ka atklāsies jauni problēmjautājumi, kuri tiktu aplūkoti, tiklīdz būs pieejama papildu informācija. Tādēļ EDAU sagaida, ka pirms nolīguma pabeigšanas ar to apspriedīsies par nolīguma projekta noteikumiem.

Briselē, 2020. gada 31. janvārī

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītājs
Wojciech Rafał WIEWIÓROWSKI

⁽⁷⁾ Sk. EDAU Atzinumu 6/2019 par sarunu pilnvarām attiecībā uz nolīgumu starp ES un Japānu par pasažieru datu reģistra (PDR) datu nosūtīšanu un izmantošanu, EDAU Atzinumu 2/2019 par sarunu pilnvarām attiecībā uz ES un ASV nolīgumu par pārrobežu piekļuvi elektroniskiem pierādījumiem un EDAU Atzinumu 3/2019 par dalību sarunās saistībā ar Budapeštas Konvencijas par kibernetiskiem noziegumiem otro papildu protokolu šādā vietnē:
https://edps.europa.eu/data-protection/our-work/our-work-by-type/opinions_en